

Pengeombytningen den 23. juli 1945

Af Henry Hofmand Nielsen

Den anden verdenskrig satte sig ikke direkte spor i udstedelsen af danske pengesedler, idet Nationalbanken alle krigsårene igennem lod trykke sedler med nominalerne 5, 10, 50, 100 og 500 kr. efter bestemmelserne i lov af 7. april 1936, og stadigvæk med påskriften: Indløses med guld efter gældende lov, selv om indløseligheden var suspenderet ved lov af 29. september 1931, idet dengang Danmarks største handelspartner, England, i foråret samme år da var gået fra guldmøntfoden.

Allerede et par uger efter Danmarks befrielse den 5. maj 1945 begyndte der at gå rygter om pengeombytning. Den 18. maj 1945 kunne man således i flere af landets aviser læse, at der blev foretaget store køb af pelsværk, smykker og kunstgenstande som følge af rygterne om, at pengesedlerne vil blive inddraget.

Lovforslaget om ekstraordinær formueopgørelse, samt om pengeombytning fremsættes

Trods disse verserende rygter kom det dog bag på de fleste, at der lørdag den 21. juli i Folketinget blev fremsat lovforslag om ekstraordinær formueopgørelse og i forbindelse hermed forslag om pengeombytning, når weekenden var overstået.

Det var samlingsregeringens finansminister H. C. Hansen, der i folketinget, rigsdagens andet kammer, gjorde rede for forslaget enkeltheder.

I sin redegørelse nævnte han blandt andet, at man skønnede, at i årene op til 1945 var indtil en trediedel af de private formuer og langt over 15 % af indtægterne blevet holdt skjult for skattevæsenet, og han tilføjede endvidere, at værdien af de indkaldte nationalbanksedler, der ikke indleveredes til godtgørelse, normalt ville tilfalde Nationalbanken, men da provenuet ved denne ekstraordinære indkaldelse måtte forventes at blive særlig stor, burde fortjenesten tilfalde statskassen, dog bortset fra et beløb på 2 % af den cirkulerende seddelmasse, som skulle tilfalde banken, et beløb svarende til Nationalbankens normale fortjeneste på bortkomne sedler, samt til dækning af bankens udgifter ved udstedelse af de nye sedler.

Fortrolige forhåndsforhandlinger med alle partier om pengeombytningen

I krigens sidste år havde der mellem de forskellige partier været ført strengt fortrolige forhandlinger om en pengeombytning umiddelbart efter kapitulationen, som man kunne se snart ville blive en realitet, men hvis endelige tidspunkt dog var uforudsigeligt.

Medlemsblad for:
**Numismatisk Forening
for Nord- og Sydslesvig**

Redaktion/ Kommission:

Jens Madsen
Jørgensby 14
6310 Broager
jensmadsen@moneta.dk
Tlf.: 40 14 21 63

Gengivelse af artikler kun
efter indhentet tilladelse
og med kildeangivelse.

Formand:

Henning Kjær
Kærmindevej 17
6400 Sønderborg.
Tlf.: 74 43 34 82

Fakjaer@mail.tele.dk

Brevbud:

Ved brevbud betales 3% i
salær og evt. porto.

Faste brevbud skal være
fremme dagen før auktionen.

Modtages af
H. C. Deelee
Genner Bygade 29
6230 Røde Kro
Telefon 22 56 57 98
hansdeele@bbsyd.dk

Oplag: ca. 80 stk.

Foreningens vedtægter kan
altid rekvireres hos
formanden.

www.nfns.dk

Tryk: Langenberg
Sønderborg

Ikke desto mindre skulle alle de
praktiske foranstaltninger være så forbe-
redte som vel muligt, og ud fra denne
kendsgerning var der da også fra de for-
skellige partiorganer givet tilsagn om
hurtig behandling af lovforslaget.

Loven vedtages søndag den 22. juli 1945

Lovforslaget kunne derfor på
forelæggelsesdagen af Rigsdagens to kamre,
Folketinget og Landstinget,
færdigbehandles og sendes videre til
stadfæstelse i Rigsdagen søndag den 22.
juli 1945 som LOV NR. 352 AF 22. JULI 1945,
og pengeombytningen kunne begynde mandag
morgen den 23. juli.

De nye pengesedler lå parat til
udlevering og blev i løbet af natten og de
tidlige morgentimer udsendt til landets
forskellige pengeinstitutter.

Det var ganske forbløffende, at det
enorme arbejde med trykning af de mange
nye pengesedler kunne udføres, uden det
kom ud til befolkningens kendskab. At det
lykkedes, skyldtes alene den minutiøst
planlagte organisation af hele
sagsforløbet og den enestående loyalitet
hos Nationalbankens personale.

Når det hele skulle behandles så
hæmmelighedsfuldt, var det, fordi formålet
med aktionen dels var at gøre de sedler,
der under besættelsen illegalt var ført ud
af landet, værdiløse, og dels at ramme dem,
der under krigen mere eller mindre legalt
havde tjent store formuer, som blev
opbevaret i sedler for at undgå beskatning.

Resultatet af pengeombytningen

Resultatet af aktionen var, at godt 71
millioner kroner ikke blev byttet til nye
sedler. Det svarede til ca. 6 % af den
cirkulerende seddelmasse, som den 30. juli
1945 beløb sig til 1.241 millioner kroner; og
den ekstraordinære formueopgørelse udviste,
at et samlet beløb på 2.500 millioner
kroner ikke var blevet beskattet.

Nr	Me dl		Kons	Opr. Pris	
		Sedler			
1	38	DK 1 mark Rødekro Si. 23	0	20	
2	38	DK 1 krone Haderslev Si. 50	0	20	
3	38	DK 2 krone Haderslev Si. 51	0	25	
4	38	DK 50 pf. Løgumkloster Si. 65	0	30	
5	38	DK 25 pf. Løgumkloster Si. 66A	0	30	
6	38	DK 50 pf. Sottrup Si. 81A	0	20	
7	38	DK 50 pf. Vojens Si. 115A	0	30	
8	38	DK 1 mark Vojens Si. 116A	0	30	
9	38	D notgeld 5 stk. forskellige sedler	0	15	
10	38	D notgeld 10 stk forskellige sedler	0	15	
11	41	D Gram 1 mark Si34 Lod45b NødP34.2 Trykfejl "Vive la Trance"	0	30	
12	41	D Haseldorf 500.000 mark 13.08.23 Lindman H015b Sl.Ho.	1+	45	
13	41	D 20 Reichmark UÅ (1940-45) Pick R139	1+	25	
14	103	DK Aabenraa 25, 50 pf Si 1,2	lot	10	
15	103	DK Broager 1m 1919, 1 m 1920 Si 21, 22	lot	10	
16	103	DK Gråsten 50 pf Si 31	0	10	
17	103	DK Gram 4 stk 1 mark Si34	0	40	
18	103	DK Haderslev 2 stk 10 pf, 50 pf Si 43, 44	0	30	
19	103	DK Kristianfelt 50 pf Si 62	0	10	
20	103	DK Rødekro 2 stk 1 mark K.Nr. 4, 5 ciffer	0	20	
21	103	DK Sønderborg 10, 50 pf Si 95, 96B	0, 01	20	
22	153	DK Gram 2 mark H Si 35	0	20	
23	153	DK Gram 2 mark O Si 35	0	20	
24	153	DK Gram 2 mark T Si 35	0	20	
25	153	DK 1 kr 1914 klipfisk 7 cifre	0-01	310	
26	153	DK 10 kr 1945 a Hellerung	1	75	
27	153	DK 10 kr 1945 a Pugh plet	1+	185	
28	153	DK 10 kr 1945 b Rohleder	01	315	
29	153	DK 100 kr 1958 r Teilmann	1+	510	
30	153	DK 100 kr 1960 t A Hansen	1+	555	
		Mønter			
31	153	DK 1 øre 1875	1+	85	
32	153	DK 1 øre 1879	1+	240	
33	153	DK 1 øre 1888	1+	170	

34	153	DK 1 øre 1902	01	20
35	153	DK 1 øre 1910	01	35
36	153	DK 1 øre 1916	0	35
37	153	DK 1 øre 1919j	1(+)	40
38	153	DK 2 øre 1914	01	75
39	153	DK 5 øre 1919j	1++	155
40	153	DK 2 kr 1875	1+	155
41	153	DK 2 kr 1888 jub	0	220
42	153	DK 2 kr 1892 jub	0	220
43	153	DK 2 kr 1906 jub	0	195
44	153	DK 2 kr 1912 jub	0	105
45	153	DK 2 kr 1930 jub	0	65
46	153	DK 2 kr 1937 jub	0	65
47	153	DK 2 kr 1953 jub	0	100
48	153	DK 2 kr 1958 jub	0	55
49	153	DK 5 kr 1960 jub	0	55
50	153	DK 5 kr 1964 jub	0	55
51	153	DK 5 kr 1972 jub	0	70
52	153	DK 5 kr 1969	0	70
53	153	DK 2 kr 1888 jub	0/01	190
54	153	DK 2 kr 1892 jub	0	190
55	153	DK 2 kr 1906 jub	0/01	110
56	153	DK 2 kr 1923 jub	01	70
57	153	DK 2 kr 1945 jub	0	60
58	153	DK 25 øre 1874	1/1(+)	35
59	153	DK 25 øre 1904+	1	55
60	38	DK Kgl. Møntsæt 1991	0	45
61	38	DK Dr. Margrethe Statbesøg i USSR Sølv 1975 24 g 925	0	125
62	38	DK 3 skilling 1815 Si10-H22	1	40
63	38	DK 1 Rigsbankskilling 1818 Si17-H37	1+	85
64	38	DK 2 Rigsbankskilling 1818 Si18-H36	1-1+	70
65	38	DK ½ Rigsbankskilling 1838 Si15-H38	1++	75
66	38	DK 10 øre 1897	01	75
67	38	DK 10 øre 1903	01	40
68	38	DK 10 øre 1922	01	250
69	38	Udland ½ kg blandet mønter	Lot	40
70	41	DK F2 1 sk 1562 Si 3 H12	1	100
71	41	DK C5 2 sk Gluckstadt 1694 Si 130	1	60

72	41	DK C7 4 sk 1807 Si 7	01	100	
73	41	Sverige 2 øre 1761	1	25	
74	41	Sverige 1 øre 1745	1	25	
75	41	Sle-Hol Got John Adolf 1/14 thaler 1602 Si4.9 L301c	1	160	
76	41	D Brandenburg 6 groschen 1698/1699 KM610	1	45	
77	102	Udland + DK pose med mønter 1,4 kg mange sorteret efter land	Lot	50	
78	102	Østrig Maria Theresia Thaler 1780 nypræg 28,1 g	0	100	
79	102	Pose med mønter 350 g	Lot	15	
80	102	Pose med DK poletter ”ELMØNT 2 kWh RM” 150 g	Lot	HB	
81	9	DK 200 kr 1990 jub	0	200	
82	9	DK 200 kr 1990 jub	0	200	
83	84	Holland 2,5 gulden 1962 sølv 15g .720	01	40	
84	84	Italien 20 forsk mønter år 1900’erne alle i Pap ramme	Lot	20	
85	84	Schweitz ½ Franc 9 forsk 1963-1987, Franc 5 forsk 1968-1988 alle i papramme	Lot	15	
86	143	D 5 pf 1874A, 1875D	1	5	
87	143	D 50 pf 1921J, 1922J, 1924A Rentenpf	01	15	
88	143	D 50 pf 1922J, 1941A	01	15	
89	143	D Flensborg Kleingeld ersatzmarke 10 pf 1917 zink	1+	10	
90	143	D 20 x 50 Pf 1949- 1990, 5 x 1 mark 1950- 1994	Lot	35	
91	143	D 50 pf 1921, 1928A, 1928C	1,1+, 1+	10	
92	143	England 1/2 penny 1917-1964 14 stk	Lot	15	
93	143	Norge 2 øre 1909, 1910, 1913,1914	Lot	75	
94	143	Norge 2 øre 1889, 1897, 1899	Lot	40	
95	143	D Saarland 100 franken 1955 KM4	1+	5	
96	143	D Saarland 100 franken 1955 KM4	1+	5	
97	143	D Kriegsgeld 11 mønter	Lot	50	
98	143	D Hamburg ½ million mark August 1923, D 200 mark 1923 A	01, 1+	40	
99	143	D 24 mønter 1700-1800 tallet	Lot	100	

100	143	Guernsey 1 Double 1868	1(+)	75	
101	143	Norge 10 øre 1924, 25, 26,41,47,49 + Sverige 10 øre 1954, 1959	Lot	10	
102		Bank møntsæt 1972	0	10	
103		Bank møntsæt 1979	0	20	
104		Bank møntsæt 1983	0	20	
105		DK Papirrulle med spillemønter	Lot	HB	
106		Pose med mønter 200 g, pose med 375 g DK 1 kr F9/M2, pose med 375 g DK 25 øre F9/M2, 5k 1960, 67, 2 kr 1951	Lot	50	
107		Pose med mønter 600 g + metal pengekasse	Lot	HB	
108		Arkivvæske med DK mønter 1,3 kg	Lot	HB	
109		DK 12 plast sider med mønter incl 1 sk 1771, 33 stk 1 kr F9/M2	Lot	HB	
110		Rød møntalbum med 12 plast sider med mønter incl 22 stk 1 kr F9/M2	Lot	HB	
111		Møntalbum Grøn Leuchtturm Optima med 19 plastsider	Ny	HB	
		Sedler			
112		3 rubel Posen 1916 Darlehnskasse Ost note Rouble Germany, P-R123	1	25	
113		Udland 20 sedler	Lot	25	
114		D Aabenraa 25pf, Møgeltønder 50 pf Si 1, 70A	0,01	10	
115		DK 1 kr 1921 Ø	1	10	
116		DK 5 kr 1958(B7), 1959(C0)	1	15	
117		DK 10 kr 1973(C8)	0-01	20	
118		DK 10 kr 1973(C8)	0-01	20	
119		DK 10 kr 1974(D3)	0-01	15	
120		DK 4 stk 10 kr Si139, 6 stk 20 kr Si 140	Lot	160	
121		D Bielefeld 25 pf 01.04.1919 stofseddel Grab12	0	200	
122		D Bielefeld 10 million mark 15.12.1922 stofseddel Grab91	0	150	
123		DK 50 kr 1954 m Pugh Si 124 	1+	1000	
124		DK 100 kr 1946 e Pugh Si 126 	1+	1000	
125		DK 100 kr 1946 e Friis Si 126 	1+	1000	

: se billede på www.nfns.dk

Hammerslagspris ved medlemssalg og auktion den 11. februar 2025

Generalforsamling og auktion.

Numismatisk Forening afholder medlemsmøde med generalforsamling og auktion **tirsdag den 8. april 2025 kl. 19.30** i Borgerhuset, Østergade 40c, Rødekro.
Hvert medlem må medbringe max 3 lots, som sælges efter auktionen.

Dagsorden ifølge vedtægterne.

1. Valg af dirigent.
2. Beretning ved formanden.
3. Regnskab ved kassereren.
4. Fastsættelse af kontingent.
5. Valg til bestyrelsen: Efter tur afgår Vagn Martinussen, Stig Matzen, Frank Iversen og Carsten Juhl.
6. Valg af revisor: efter tur afgår Henning Christensen.
7. Orientering om auktionslisterne.
8. Indkomne forslag.
9. Eventuelt.

Foreningens regnskab uddeles på generalforsamlingen,
eller kan rekvireres hos formanden.

P. b. v. Henning Kjær.

Da foreningens beholdning af kommissionsmateriale er ved at være solgt, vil vi gerne opfordre medlemmerne til at indlevere sedler og mønter til salg.

Numismatisk Forening afholder eftermiddagskaffe møde uden auktion den 4. tirsdag i måneden kl 13.30 – 16.00 i Borgerhuset, Røde Kro Hallen, Østergade 40c, Rødekro.

Vi indbyder til ekstra auktion den 13. maj 2025 kl 18.30. Der bliver ikke sendt nogen auktionsliste, men medlemmerne møder op med deres lots. Denne auktion-aften må hvert medlem medbringe frit antal lots, som man kan byde på. Bestyrelsen sætter en seddel på lottet med lotnr, medlemsnummer, opråbs pris. Sælger betaler stadig gebyr 10 % af hammerslagspris, dog maks. 50 DKK. Der indskrives 18.30 til 20.00. Auktion starter kl 20.00. Og man kan få noget at spise, da grillen startes og der grilles ringriderpølser. En sodavand eller øl med ringriderpølser og kartoffelsalat koster 30 DKK. Tilmelding til Jens Madsen tlf 40142163 / jensmadsen@moneta.dk så jeg ved hvor mange ringriderpølser jeg skal købe i Broager brugs.